

accidentalis.—Proprie igitur et generaliter loquendo, beatitudo accidentalis est quælibet perfectio beati, quæ versatur extra objectum beatificum, quod est Deus, prout beatificum est, id est, prout est clare visus: loquor autem de perfectione supernaturali, sic enim nunc de beatitudine agimus: quæ definitio patet ex dictis. Quando vero supra dixi, beatitudinem consistere in actu secundo, etiam hæc accidentalis beatitudo in simili perfectione consistere intelligitur: nam habitus, seu principia, quæ ad actus secundos requiruntur, non computantur inter beatitudinem essentialem, vel accidentalem; sed ad illum ordinem pertinere censentur, ad quem spectant eorum actus secundi, seu ultimi. Unde fit, hujusmodi genus beatitudinis accidentalis tam in actibus intellectus, quam voluntatis reperiri posse, quia utrique necessarii sunt ad majorem decentiam, seu decorem beatitudinis, ad quem pertinent hæc accidentalis beatitudo, ut dixit D. Thomas, in 4, d. 49, quæst. 5, art. 1, ad 1.

5. *Unde proveniat dicta beatitudo juxta quamdam D. Thomæ doctrinam.*—Tertio ut causam et rationem hujus beatitudinis explicemus, et rationem dubitandi dissolvamus, declaranda est radix propria unde oriatur hæc beatitudo. In qua re est difficilis doctrina, quam D. Thomas tradit variis locis, præsertim 1, q. 93, art. 4, et ad Rom. 8, lect. 5 et 1, ad Cor. 3, lect. 2, distinguit enim in actibus meritoriis viæ duplicem bonitatem, seu dignitatem, unam proveniente ex gratia, seu relatione et imperio charitatis: aliam ex proprio objecto, seu quantitate operis: et priori bonitati dicit respondere beatitudinem essentialem: posteriori vero beatitudinem accidentalem, quam dicit esse gaudium de tali bonitate.

6. Hæc vero doctrina duas, vel tres patitur difficultates. Prima est, quia videtur supponere bonis operibus meritoriis ex gratia, et charitate factis non respondere præmium essentialis beatitudinis ratione propriæ bonitatis, sed solum ratione charitatis: consequens autem, ut existimo, omnino falsum est: sequela patet, nam constituamus aliquem dantem eleemosynam, alium dantem sanguinem pro Christo ex eadem gratia et ex eodem actu charitatis, vel huic respondet major gloria essentialis, vel non: si respondet, ergo ratione illius bonitatis, in qua superat: ergo ratione illius bonitatis, quam habet ex objecto: nam in hac sola superat, in reliqua enim, quæ est ex gratia et charitate, ponebantur æquales:

ergo falsum est dicere, huic bonitati respondere tantum accidentalem beatitudinem, alteri vero essentialem. Si vero neuter habiturus est ratione illorum operum majorem essentialem beatitudinem: ergo illi operi meritorio nullum proprium præmium respondet essentialis beatitudinis: nam si aliquod responderet, oporteret illud esse inæquale juxta inæqualitatem operis, cæteris paribus: quod autem hoc consequens sit falsum, nunc supponitur ex materia de merito, et certe per se satis incredibile est non esse majoris meriti essentialis martyrium, quam eleemosynam, si charitas sit æqualis, præsertim cum Scriptura sacra non tantum charitati, sed etiam aliis virtutibus promittat vitam æternam, et essentialem beatitudinem, et eodem modo loquuntur Concilia, ut patet ex Tridentino, sess. 6.

7. Secundo, ex altera parte est difficultas, quia non apparet vera illa distributio præmiorum, nam ipsi charitati, et actibus elicitis ab ea non tantum respondet essentialis præmium, sed etiam accidentale illud, quod dicitur esse gaudium de bono creato: nam si beatus revocans in memoriam bona opera, quæ in via perfecit, gaudet se credidisse, aut passum esse pro Christo, multo magis gaudet se amasse Deum super omnia, quia hoc majus bonum est: nec potest dici quod hoc gaudium pertineat ad fruitionem ipsam beatam, quia non est de bono illo, quod actu possidet beatus, sed de præterito, quod fuit causa illius beatitudinis. Unde illud gaudium non est simpliciter necessarium quoad actum secundum, sicut est ipsa fruitio beata: ergo nulla est illa differentia inter bonitatem charitatis, et aliarum virtutum.

8. Tertio est alia difficultas, quia hujusmodi gaudium non sufficit ad explicandam beatitudinem accidentalem, de qua agimus, nec potest esse sufficiens præmium honorum operum secundum se. Probatur, quia, ut recte Richardus, loco citato, gaudium, quod est in beatis ipsis recogitantibus bona opera, non habet propriam, et specialem rationem præmii, quia præmium debet esse a præmiante: hoc autem gaudium nascitur quasi ex natura rei ex intrinseca virtute ipsorum beatorum: sed illud gaudium habet propriam rationem præmii, quod speciali modo a Deo infunditur: hoc autem gaudium, de quo agimus, est prioris generis, cujus signum est, quia hoc gaudium esse potest, non solum de operibus bonis factis in gratia, sed etiam factis in peccato mortali, nam sine dubio gaudet beatus de bo-

nitate illorum, et quod illa fecerit: item simile gaudium est non solum de propriis, sed etiam de alienis: item esse potest de operibus gratiæ, quæ Deus in ipso beato operatus est absque merito ejus, ut quod tali gratia eum prævenierit, etc.; ergo non est in hoc gaudio sufficiens ratio præmii, seu beatitudinis accidentalis.

9. *Auctoris doctrina in ponenda radice accidentalis beatitudinis.*—Dicendum ergo est, re ipsa tam beatitudinem essentialem, quam accidentalem, si per modum præmii considerentur, eisdem operibus nostris, seu meritis respondere. Quod duplici ratione contingit, primo quia talis perfectio accidentalis continetur quasi in radice essentiali, et veluti ex natura rei, ac secundum debitum providentiæ modum ex illa consequitur: sicut autem a philosophis dicitur, qui dat formam, dat consequentia ad formam, ita qui meretur beatitudinis essentialis, meretur accidentia, quæ illam consequuntur: et hoc totum habet rationem unius præmii. Secunda ratio esse potest, quia Deus non solum dat *mensuram bonam*, et condignam, sed etiam *confertam et superfluentem*, Lucæ 6, unde interdum ultra ordinarium et condignum præmium confert, seu promittit speciales prærogativas, seu honores, et gaudia propter aliqua virtutis opera, juxta voluntatem, vel admirabilem rationem sapientiæ suæ. Unde considerari potest, quod sicut in aliis rebus præter proprietates omnino intrinsecas, quæ consequuntur specificam rationem essentialem, sunt quædam accidentia intrinseca, quæ reperiuntur in omnibus individuis cum aliqua varietate pro diversitate illorum: alia vero sunt accidentia magis extrinseca et contingentia: ita in beatitudine præter essentialis beatitudinis et gaudium beatificum sunt multæ perfectiones accidentales quidem, tamen ita intrinsecæ, ut vel ex natura rei, vel ex lege Dei consentanea ipsis rebus, semper sint conjunctæ cum essentiali beatitudine, ut sunt perfectiones intellectuales supra enumeratæ, et gaudia de bonis creatis paulo ante explicata: et ad hunc ordinem spectant quædam bona extrinseca, de quibus postea dicemus, ut est mutua amicitia, et familiaritas justorum, honor mutuus, qui ab aliis exhibetur, habitatio in tali loco, et huc etiam pertinent omnes perfectiones corporis quæ omnia dicimus radicaliter contineri in essentiali beatitudine: aliæ vero sunt perfectiones singulares datæ ex speciali Dei providentia, ut sunt aureolæ, cujusmodi esse possunt aliquæ extraordinariæ revelationes et gaudia, quæ

illas concomitantur, quæ aut ex speciali privilegio, vel officio, aut certe ex Dei liberalitate conceduntur.

10. *Prima observatio circa D. Thomam n. 5, allatum.*—Neque in hoc ullam invenio difficultatem, præter auctoritatem D. Thomæ supra citatam, de qua hoc loco duo tantum dicam. Primum, non esse mihi verisimile, D. Thomam voluisse negare omnibus bonis operibus essentialis meritum beatitudinis, præterquam actibus charitatis; nam revera illa opinio nullum habet fundamentum, neque in Scriptura, neque in Patribus, neque in ratione, nec ullam speciem probabilitatis, aut pietatis, præsertim cum idem D. Thomas, 1, 2, q. 114, a. 4, licet dicat meritum primario fundari in charitate, addit tamen secundario fundari in operibus aliarum virtutum, et non loquitur de merito præmii accidentalis, sed expresse de merito vitæ externæ: et solutione ad 2, addit, hoc meritum crescere ex magnitudine, seu difficultate, quam opus habet ex objecto: et 2, 2, quæst. 104, art. 3, dicit rationem meriti sumi ex virtute obedientiæ, et quæcumque virtutum opera ex hoc esse meritoria apud Deum, quod fiunt, ut obediatur voluntati ejus: et loquitur formaliter de obedientia ut distinguitur a charitate, etsi addat nunquam separari. Denique secunda difficultas supra posita occasionem præbet explicandi primam, quia incredibile est D. Thomam negasse, de actibus elicitis a charitate in via posse esse gaudium accidentale in patria: ergo sicut tribuens D. Thomas his actibus speciali titulo accidentale præmium operibus aliarum virtutum, non intendit eis omnino negare essentialis.

11. Dicendum secundo, duo potuisse intendere D. Thomam unum est, opera aliarum virtutum non esse meritoria præmii essentialis, nisi sint informata aliquo modo, et elevata per charitatem, unde non fit totam rationem meriti in eis sumendam esse ex sola charitate, sed complementum, et quasi ultimam et constitutionem meriti, et ideo cæteris paribus ex parte charitatis, poterit esse majus meritum ex parte alterius virtutis, quia licet tale opus non sufficiat ad meritum sine charitate, tamen hoc ipso quod est dignius ex se est etiam appetitius, ut ad majorem rationem meriti elevetur: alterum est, in ipsismet operibus virtutum considerari posse aut bonitatem creatam, quam in se habent, aut habitudinem ad Deum finem ultimum, in cujus gloriam cedunt, et ad quem tendunt vel pondere suo, vel relatione formali, vel virtuali, vel habituali operantis: hæc ergo

opera priori consideratione præcise sumpta sufficiunt ad generale quoddam gaudium : tamen sub posteriori ratione sunt apta ad merendum Deum ipsum, si aliæ conditiones meriti concurrant. Quod videtur voluisse D. Thomas, in illo loco citato, 2, 2, non enim necesse est, ut semper attendamus rationem formalem obediendi Deo : tamen quia hæc sufficit ad meritum, quia virtualiter includitur in operibus virtutum, etiam sub ea ratione illa sufficient, præsertim si sint opera supernaturalia, et proportionata supernaturali fini : atque eadem est ratio de charitate, quæ hoc modo virtute includitur in his operibus : quod satis commode explicatur a contrario, nam in peccato distinguui solet conversio et aversio, et conversioni dicitur respondere pœna sensus, aversioni vero pœna damni, et tamen utraque pœna respondet cuilibet peccato mortali, quia formaliter, vel virtualiter includit utramque rationem prædictam : unde illa distributio pœnarum non intelligitur esse secundum diversos actus, sed secundum diversas considerationes eujuscumque actus : et ita explicari potest alia proportio, seu distributio præmiorum, ut satis explicatum est.

SECTIO III.

Utrum sint, quid sint, et quot aureolæ, et fructus, et quomodo inter se distinguantur.

1. *Aureolas dari.* — Beatitudinis præmium solet in Scriptura sacra coronæ nomine significari, 1, ad Corinth. 9, et 4, Jacobi, 1, 1, Petri, 6 et 5, nam corona signum est victoriæ, et dignitatis regiæ : beati autem et cum Christo regnant, et de inimicis ejus victoriam reportarunt : illa autem corona, quantum ad essentialia præmium spectat, aurea dicitur, Apoc. 4 et 19, propter ejus eximiam perfectionem et excellentiam : atque hinc quoddam accidentale præmium aliquorum beatorum corona aureola dicitur ab omnibus scholasticis in 4, d. 49, qui hanc vocem sumpserunt ex glossa super 25, Exodi, ubi fit mentio coronæ aureolæ, quæ in mensa templi præcipiebatur supponi coronæ aureæ, quam per anagogem accommodat beatis, et sumpsit ex Beda 1, de Tabern., cap. 6, de quibus legatur D. Thomas, dist. 49, quæst. 5, quem transcripsit Soto, quæst. 5, et Richardus, late art. 5, per totum, Supplementum Gabriel., quæst. 4.

2. Secundo conveniunt omnes has aureolas esse tres, Martyrum, Virginum et Doctorum : quas imprimis sumunt ex Scriptura sacra, nam

de aureolis Virginum intelligunt Beda, et alii illud Apocal. 14 : *Cantabant canticum novum, et nemo poterat dicere canticum, etc.*, ubi specialis prærogativa virginibus tribuitur : de quibus etiam dicitur quod *sequuntur agnum quocumque ierit, et quod habent nomen agni, et nomen patris ejus scriptum in frontibus suis* : de Martyribus intelligunt illud Apocal. 7 : *Amicti stolis albis, et palmæ in manibus eorum* : et subditur : *Hi sunt, qui venerunt ex magna tribulatione, etc.*, etsi probabile sit, ibi sermonem esse de omnibus beatis : lege Franciscum Ribeyram, circa utrumque locum : significatur etiam aureola Martyrum illis verbis Christi, Matth. 10 : *Qui me confessus fuerit coram hominibus, etc.* De doctoribus est expressus locus Danielis 11 : *Qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ fulgebunt in perpetuas æternitates* : quem sic intelligit Hieronymus et late Perera, libr. 15, in Daniele : facit etiam illud Matth. 5 : *Qui fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur.* Rationem reddit divus Thomas, quia corona respondet victoriæ, et ideo tribus insignioribus victoriis tres respondent aureolæ coronæ : tres sunt enim præcipui hostes Christi, Mundus, de quo triumphant Martyres : Caro, de qua Virgines : Dæmon, contra quem doctores, et contra ejus insidias gregem Christi tuentur : et ideo his tribus vincendi ordinibus tres aureolæ respondent : quod si circa hoc est aliqua difficultas, statim attinetur.

3. Tertio disputant quid sint hæ aureolæ, quidam existimant, non esse in anima, sed futuras esse in corporibus beatis : quod communiter rejicitur, quia, licet verum sit, etiam in corporibus futurum esse aliquem specialem splendorem, non est cur animabus negetur, cum gloria corporum ex animabus redundet, et cum in illis sit præcipua ratio victoriæ. Unde in prædictis testimoniis, præsertim Apocalypsi, indicatur, beatos jam possidere has aureolas. Alii dixerunt, has aureolas nihil aliud esse præter visionem beatam datam hoc vel illo titulo : itaque quatenus propter martyrium datur, dicitur aureola martyrum. Sed hoc est contra mentem Bedæ et aliorum, qui de aureolis loquuntur, quia illa potius dicitur aurea Martyrum, quam aureola. Item quia ille titulus solum addit habitum suum seu respectum : at vero in prædictis testimoniis significatur aliqua specialis perfectio. Divus Thomas dicit esse gaudia propria et specialia de illis insignibus victoriis propter propriam excellentiam, quam habent ex objecto, juxta doc-

trinam illius explicatam, sectione præcedenti, num. 10 et 11.

4. Si objicias, in hoc sensu esse plures aureolas. Respondetur, in uno sensu esse verum, scilicet, quatenus aureola significare potest quæcumque accidentalem perfectionem additam coronæ aureæ : tamen specialiter accommodatum esse illud nomen ad significanda propria præmia, quæ respondent tribus illis insignioribus victoriis. Quia vero hoc gaudium non tam videtur esse speciale præmium, quam quid consequens ex natura rei ad essentialiam beatitudinis, et ad rectitudinem voluntatis beatorum, ideo audendum videtur præter illud gaudium, quod per se sequitur ex his principiis, conferri a Deo his Sanctis aliquos speciales honores propter dictos speciales titulos, ut verisimile est conferri doctoribus majorem aliquam divinarum rerum intelligentiam, et Virginibus significatur dicto loco Apocalypsi darispecialis conjunctio cum Christo, seu quod specialiter deputatæ sunt ad laudes ejus canendas : et de Martyribus similiter. Tamen in hoc sensu etiam objicitur, quia etiam Apostolis, vel pauperibus voluntariis videtur promissus specialis honor ; habent ergo etiam aureolam : sunt ergo plures. Et forte idem est de aliis Sanctis habentibus speciales dignitates, ad quod dicendum ex D. Thoma non esse inconveniens aliis etiam dari specialia præmia, tamen illa tria in hoc genere esse potissima, et ideo singulariter numerari.

5. *Quid sint fructus.* — Ex his facile constat quid sit dicendum de fructibus beatorum : nam metaphora fructus et essentiali beatitudini, et cuilibet præmio accommodari potest : tamen D. Thomas specialiter vult significare quædam præmia accidentalia, quæ correspondent virtuti charitatis, et ita explicat fructum 30, 60 et 100, de quibus loquitur Christus Dominus, Matth. 13, et dicit, respondere castitati conjugatorum, viduarum et virginum, et explicat per illud gaudium accidentale de his virtutibus. Et potest hoc facile sustineri, et est consentaneum Hieronymo, Matth. 13, tamen Theophylactus, ibi et Anselmus, accommodant illos tres fructus profitentibus vitam contemplativam 100, activam cum singulari perfectione 60, et activam communem 30. Et idem fere Gregorius, homil. 15, in Ezech., nec fere differt Athanasius, Epist. ad Amon, Augustinus, lib. Quæst. evangel., quæst. 9, illa tria accommodat Martyribus, Virginibus, Conjugatis : idemque fere Cyprianus, libr. de Habitu Virg. Ego vero existimo illis tribus gradibus significari omnes

justos in quibus alii sunt perfecti, alii mediocres, alii infimi, quod significavit Augustinus, lib. de sancta Virginit., cap. 45 et 46. Unde non est necesse ibi esse sermonem de accidentalibus præmiis, sed de materia et qualitate præmii essentialis, ut citati Patres significant, et ex professo Hieronymus, lib. 1 et 2, contra Jovin., et epistol. ad Pamach., contra eundem, Cyprianus, Epistol. 76, tamen quia alia diversitas in præmio accidentali huic non repugnat, facile potest sustineri, et accommodari scholasticorum doctrina.

DISPUTATIO XII.

DE INÆQUALITATE BEATITUDINIS.

Diximus hactenus de perfectionibus Beatitudinis, omnibus Beatis communibus : sequitur dicendum de differentia earum inter se, de qua tria tractari solent. Primum an sit talis aliquas inæqualitas inter Beatos ? Secundum, in quo consistat ? Tertium, quæ sit ejus radix ? Quæ tria nos exequimur in libro 2, de Attributis Dei negativis, cap. 20 et 21.

DISPUTATIO XIII.

DE SUBJECTO, SEU STATU, IN QUO POSSIT HOMO CONSEQUI SUPERNATURALEM BEATITUDINEM.

Tres status possunt ordine considerari in præsentī disputatione. Primus vitæ moralis, de quo jam in libro 2, de Attributis Dei negativis, cap. 30, dubitationem hanc expedivimus. Secundus animæ separatæ, quem hanc in quæstionem tractabimus. Tertius animæ rursus unitæ corpori jam immortalī, de quo in subsequenti.

SECTIO I.

Utrum anima separata de facto consequatur beatitudinem supernaturalem perfectam antequam corpori uniatur ?

Supponendum, de potentia absoluta esse in anima separata capacitatem ad illam visionem et ad omnia spiritualia bona, quæ ad illam consequuntur, quia visio est actus spiritualis non indigens corpore. Est ergo quæstio de lege statuta a Deo, quæ per factum ipsum optime explicatur.

1. Lactantius, libr. 3, divin. Institut., capite 21, docuit, animam separatam ante diem Judicii nec videre Deum, nec habere aliquam